

Вважаємо, що погіршення загального стану матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств напряму пов'язано з недостатністю власних коштів, що обумовлює актуальність пошуку найбільш ефективних зовнішніх джерел фінансування. Серед найбільш розповсюджених можна виділити фінансовий лізинг та банківське кредитування.

Порівняльний аналіз умов фінансування, які надаються НАК «Укragenrolізингом» та Укрексімбанком для придбання сільськогосподарської техніки, свідчить про те, що фінансовий лізинг є більш привабливим, ніж банківське кредитування. Так, НАК «Укragenrolізинг» надає можливість вибору строку кредитування (3, 5 і 7 років), варіантів погашення заборгованості (виплати щомісячно, один раз на 3 або 6 місяців), розміру авансового платежу (10 або 15%). В Укрексімбанку на купівлю нової сільськогосподарської техніки передбачені строки кредитування до 5 років, щомісячне або щоквартальне погашення боргу, розмір авансового платежу від 15%. Подорожчання кредитної послуги в НАК «Укragenrolізинг» в залежності від обраного розміру авансового платежу становить відповідно 23,5 та 24,3%. В той же час подорожчання кредитної послуги Укрексімбанку становить 52,6%, що більш, ніж вдвічі більше.

Таким чином, сталий розвиток вітчизняного аграрного виробництва потребує нарощування обсягів інвестицій у технічне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників. Проте його рівень тривалий час має стійку тенденцію до зниження внаслідок багатьох причин, однією з яких є відсутність достатніх власних коштів для оновлення машино-тракторного парку.

В якості ефективного зовнішнього джерела фінансування інвестицій в технічне забезпечення сільського господарства пропонуємо більш широко використовувати фінансовий лізинг.

Перспективами подальших досліджень цього питання є визначення напрямів інституційних перетворень, які сприятимуть покращенню інвестиційної привабливості та технічного забезпечення аграрного підприємництва.

СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ У СКЛАДІ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Грицаєнко М.І., к.е.н.

Таврійський державний агротехнічний університет

Перед національною економікою України стоїть першочергове завдання загальної модернізації, переведення на шлях інноваційного розвитку. Вплив загальносвітових тенденцій та інтеграція українського ринку в глобальну економіку обумовлюють необхідність пошуку

якісно нових ресурсів розвитку, одним з яких є соціальний капітал.

Вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних та практичних засад розвитку ресурсного потенціалу внесли Г. Бодак, О. Величко, Н. Калюжна, Л. Прокопишин, М. Шарко та інші вчені. Проблемам соціального капіталу приділяли увагу Л. Богуш, П. Бурд'є, О. Кожемякіна, Дж. Коулмен, О. Шпикуляк та багато інших науковців. Однак проведені дослідження не можна вважати завершеними. Тривають дискусії щодо визначення сутності та складу ресурсного потенціалу, залишаються недопрацьованими питання місця в ньому соціального капіталу. У сукупності це зумовило вибір теми та визначення мети цього наукового дослідження.

Метою дослідження є визначення місця соціального капіталу в ресурсному потенціалі підприємницької діяльності.

Найбільш активно проблеми ресурсного потенціалу досліджувались у 80-х роках минулого сторіччя, коли на теренах колишнього СРСР широко впроваджувався нормативно-ресурсний метод планування. Але й сьогодні тривають дискусії щодо сутності та складу ресурсного потенціалу. При визначенні сутності ресурсного потенціалу багато науковців робить наголос на сукупності основних ресурсів підприємницької діяльності (табл. 1). Так, Г. Бодак формулює дефініцію ресурсного потенціалу як «...сукупність усіх матеріальних, нематеріальних, трудових, фінансових ресурсів, що є у розпорядженні цього підприємства, взаємозалежні та взаємопов'язані між собою, залучені у його діяльності для досягнення поточних і стратегічних цілей та задоволення потреб суспільства». Л. Прокопишин трактує ресурсний потенціал як систему ресурсів, взаємозалежну сукупність природних, матеріально-речовинних, енергетичних, інформаційних засобів, працівників, які використовують (або можуть використовувати) їх у процесі виробництва матеріальних благ і послуг. К. Шапошников наполягає, що «...під ресурсним потенціалом будемо розуміти систему визначених видів ресурсів зі своїми взаємозв'язками та взаємодіями між собою, раціональне використання яких сприяє збільшенню можливостей ресурсного потенціалу та стабільному функціонуванню підприємств (галузей, національної економіки) у довгостроковому періоді». Н. Калюжна, вивчаючи ресурсний потенціал торговельного підприємства, наголошує, що він уособлює собою об'єктивні можливості, що споживаються та відтворюються у процесі торговельної діяльності та зумовлюються наявними економічними ресурсами. Вважаємо доречним загальне трактування потенціалу як наявних у економічного суб'єкта ресурсів, їх оптимальної структури та вміння раціонально використовувати їх для досягнення поставленої мети.

Таблиця 1
Сучасне трактування поняття «ресурсний потенціал»

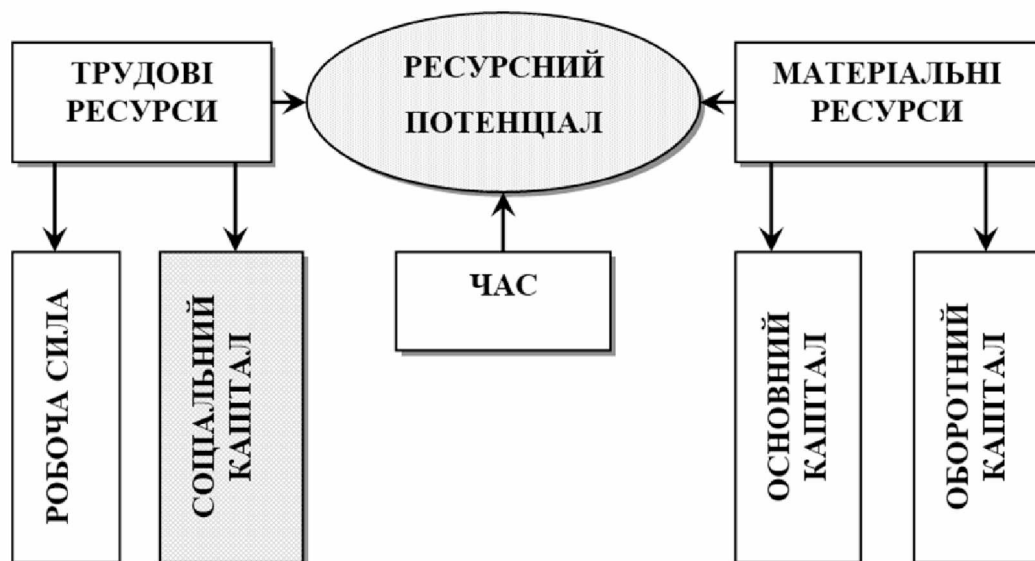
Автор	Трактування
Г. Бодак	ресурсний потенціал – це сукупність усіх матеріальних, нематеріальних, трудових, фінансових ресурсів, що є у розпорядженні цього підприємства, взаємозалежні та взаємопов'язані між собою, залучені у його діяльності для досягнення поточних і стратегічних цілей та задоволення потреб суспільства.
О. Величко	Ресурсний потенціал є системою взаємопов'язаних різних видів потенціалів, які є у розпорядженні підприємства або можуть бути залучені до його господарської діяльності для максимального задоволення потреб споживачів та підвищення конкурентоспроможності на ринку.
Н. Калюжна	... ресурсний потенціал торговельного підприємства ... об'єктивні можливості, що споживаються та відтворюються у процесі торговельної діяльності та зумовлюються наявними економічними ресурсами.
Л. Прокопшин	Ресурсний потенціал – це система ресурсів, взаємозалежна сукупність природних, матеріально-речовинних, енергетичних, інформаційних засобів, працівників, які використовують (або можуть використовувати) їх у процесі виробництва матеріальних благ і послуг.
К. Шапошников	... під ресурсним потенціалом будемо розуміти систему визначених видів ресурсів зі своїми взаємозв'язками та взаємодіями між собою, раціональне використання яких сприяє збільшенню можливостей ресурсного потенціалу та стабільному функціонуванню підприємств (галузей, національної економіки) у довгостроковому періоді
М. Шарко	За своїм змістом ресурсний потенціал підприємства відображає з одного боку сукупність властивостей, набутих економічною системою в процесі її розвитку і зумовлюють можливості її функціонування, в іншій – рівень розмежування реалізованих і нереалізованих можливостей, які характеризуються як резерв майбутніх стратегій.

Джерело: складено автором на основі опрацьованих літературних джерел

В складі ресурсного потенціалу підприємницької діяльності необхідно розглядати особливий економічний ресурс, який жорстко фіксований та не відновлюється – час (рис. 1). Крім цього, особливу увагу необхідно приділити соціальному капіталу підприємства, який разом з робочою силою (сукупністю фізичних і духовних здібностей, якими володіє людина і які вона використовує в процесі виробництва) визначає зміст поняття «трудові ресурси».

Змістовний аналіз феномена соціального капіталу було проведено П. Бурдье, який визначив соціальний капітал як суму ресурсів і обґрунтував можливість реалізації соціального капіталу через конвертацію його в інші форми капіталу. У роботах Дж. Коулмена соціальний капітал – ресурс, який сприяє розвитку економіки та вдосконаленню суспільства в цілому.

В сучасній літературі існують різноманітні підходи щодо визначення сутності поняття «соціальний капітал» – як сукупності ресурсів суспільства, як сукупності соціальних зв'язків, як членства в певній соціальній мережі та інші. Вважаємо, що трактування соціального капіталу як сукупності ресурсів суспільства є досить аргументованим.

Рис. 1. Склад ресурсного потенціалу підприємницької діяльності

Джерело: складено автором на основі опрацьованих літературних джерел

Так, Дж. Коулмен наголошує, що «соціальний капітал – це будь-який прояв неформальної соціальної організації, котра виступає як продуктивний ресурс для одного або більше акторів». П. Бурд'є визначає соціальний капітал як «сукупність реальних і потенційних ресурсів, пов'язаних з володінням стійкою мережею більш чи менш інституціолізованих відносин взаємного знайомства та визнання – іншими словами, з членством у групі». З тим, що соціальний капітал виступає своєрідним інтегральним ресурсом суспільства, згодні Л.

Богуш, О. Кожемякіна, О. Шпикуляк та інші науковці.

На основі опрацювання літературних джерел нами сформульовано власне визначення соціального капіталу як сукупності здатних приносити дохід зв'язків та соціально-економічних відносин, які виникають у певній соціальній мережі на основі існуючих норм та довіри. Вважаємо, що соціальний капітал сприяє здійсненню трансакцій, які, у свою чергу, безпосередньо впливають на процеси виробництва та реалізації продукції підприємства.

Перспективами подальших досліджень цього питання є визначення напрямів удосконалення управління процесами формування та використання соціального капіталу підприємницької діяльності.

РОЛЬ ТА ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Демчук О.М., к.е.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Головною проблемою становлення управлінського обліку в Україні є те, що він не є самостійною системою обліку, а лише підсистемою бухгалтерського. З кожним днем збільшується кількість керівників українських підприємств, які перестають сумніватися в необхідності вести облік, відмінний від бухгалтерського, який практично повністю зосереджений на задоволенні потреб зовнішніх споживачів інформації. Але в практичній діяльності керівники українських компаній досі не мають чіткого розуміння цього виду обліку, що, мабуть, є головною проблемою процесу постановки системи управлінського обліку.

Організація та ведення управлінського обліку не є обов'язковим, але зважаючи на його важливу роль в розвитку підприємства є необхідним. На більшості сільськогосподарських підприємствах він не ведеться, або ведеться не ефективно.

Проблеми організації, становлення та ведення управлінського обліку на підприємстві досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема: Ф. Бутинець, Л.В. Нападовська, О.М. Калініна, С. Голов, С.Г. Джойла, К. Друрі, Р. Ентоні, Г.Г.Кірейцев, М. С. Пушкар. Однак на практиці лишед еякі вітчизняні підприємства застосовують систему управлінського обліку для ефективнішого вирішення питань і проблем ведення бізнесу. Головна проблема цього полягає у відсутності достатнього обсягу знань у керівництва. При цьому багато керівників не завжди усвідомлюють роль управлінського обліку в організації і недостатньо чітко розуміють поставлену мету та завдання.

Метою статті є обґрунтування необхідності управлінського